

NS Děvín

historie a současnost lesního hospodaření

Ve starosídelní oblasti jižní Moravy zůstalo lesů málo. Lesy sloužily především jako zdroj palivového dřeva, které bylo až do konce středověku hlavním zdrojem energie. Poskytovaly dřevo na stavby, dubová kůra se zpracovávala na výrobu třísla, které bylo nutné k činění kůží, z duběnek se vyráběl inkoust. V lesích se pásli dobytek, pro pastvu prasat měla velký význam podzimní úroda žaludů. Mladé prýty dřevin byly využívány pro krmení dobytka v zimě, opadané listy – hrabanka – sloužilo jako stelivo ve stájích.

počátky hospodaření

Lesy na Pálavě začaly být využívány v době osídlení neolitickými zemědělci před 5 000 lety. Velmi silný vliv člověka na přírodu se projevoval od doby bronzové, kdy bylo na vrcholech kopců několik hradišť. Les byl pěstován výmladkovým způsobem. Tak se nazývá prastarý způsob obhospodařování lesa, kdy se lesy samovolně obnovovaly z pravidelně stínaných pařezů. Získávalo se tak dřevo na palivo, neboť po setnutí pařezů vyrostly sice rychle nové stromy, byly však tenké a nerovné. Lesům obhospodařovaným výmladkovým způsobem říkáme **pařeziny**. Pro stavebnictví, truhlářství a stolařství se používalo hlavně dubové dřevo. Aby duby dorostly do patřičných rozměrů, ponechávali hospodáři v lese vzrostlé stromy, tzv. výstavky. Ty zajišťovaly také produkci žaludů pro dobytek, neboť dobytek se dříve běžně vyháněl do lesa na pastvu. Člověk tak již po staletí ovlivňoval druhové složení lesního porostu.

19. století

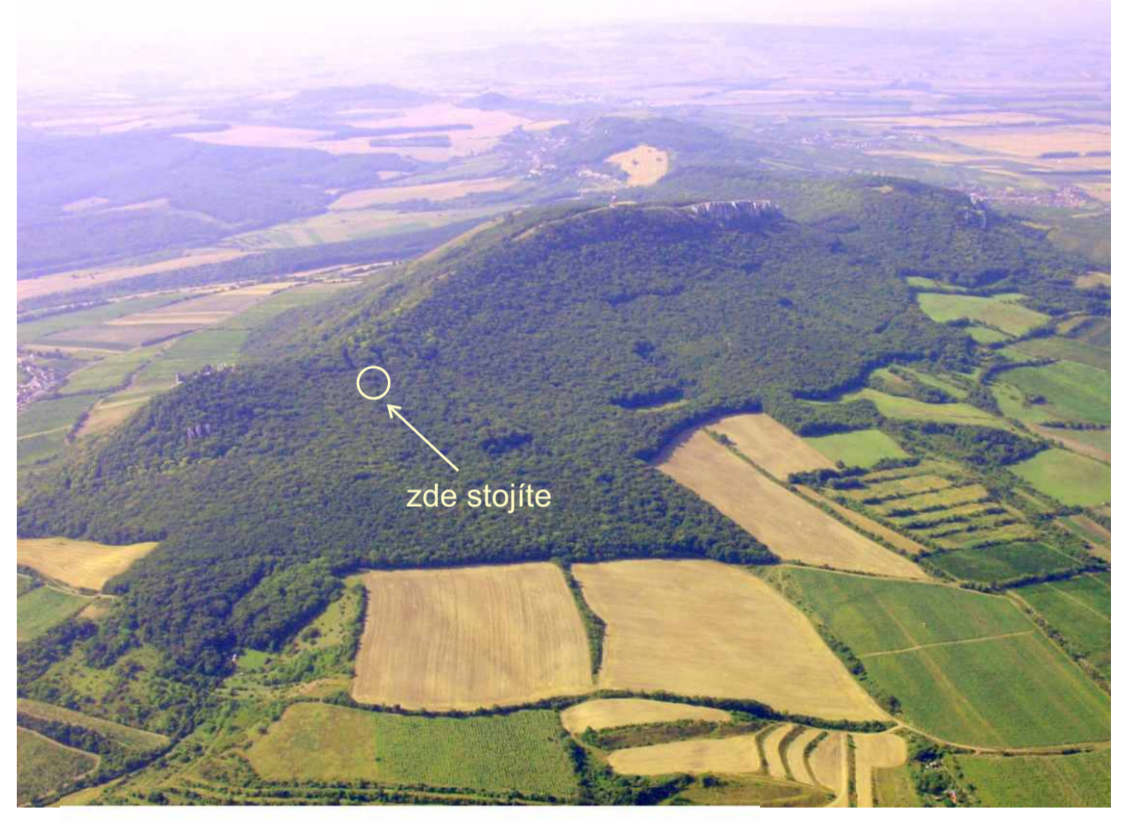
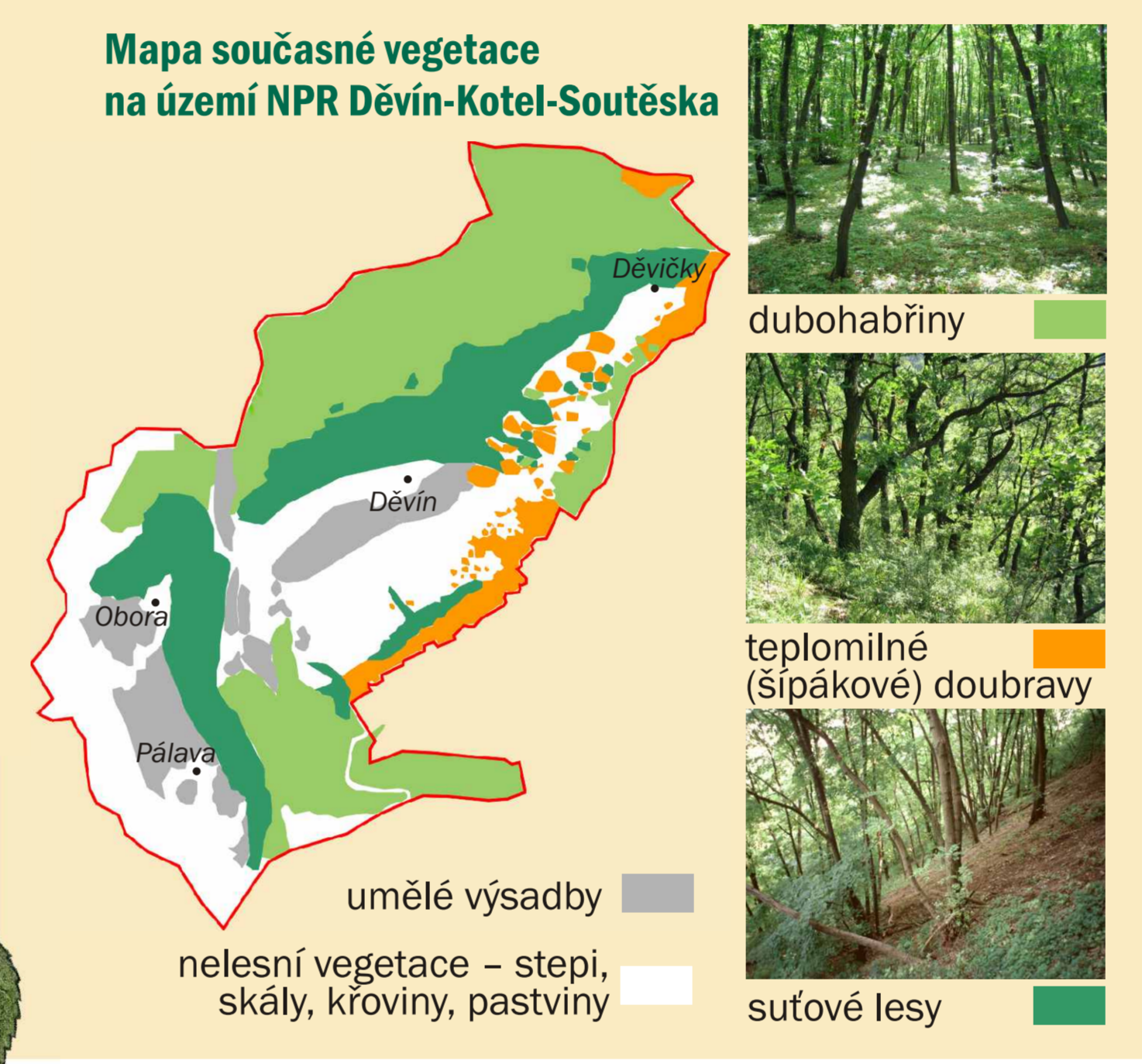
Koncem 19. a začátkem 20. století se začalo s umělým zalesňováním opuštěných pastvin, jejichž obhospodařování se přestalo vyplácet. K výsadbě byly použity nepůvodní borovice černé, které dnes pokrývají jihozápadní svahy Kotelné a ostrůvkovitě okolí Soutěšky. Na plochém temeni Děvína byl vysazený porost dubu ceru a jasanu. Důležitým zásahem bylo také **zřízení obory**, kde byla velká stáda daňků, muflonů a koz bezoárových. Jejich vliv se projevuje i po zrušení obory v určité míře dodnes.

20. století

V třicátých a čtyřicátých letech 20. století došlo k velkoplošnému kácení vlivem zvýšené poptávky po palivovém dříví. Na vykácené ploše na úpatí Děvína vznikly rozsáhlé stejnověkové porosty. Založeny byly stejným způsobem jako v minulosti, tj. ponecháním pařezových výmladků. Po druhé světové válce dřívější intenzivní obhospodařování lesa prakticky ustalo. Koncem druhé světové války byly už mnohé části lesa starší než 40 let, trend stárnutí pokračuje dodnes. Na počátku 21. století mají děvínské lesy za sebou přes 50 let samovolného vývoje.

současnost

K hospodářským zásahům v lesních porostech se v současnosti přistupuje jen v omezené míře na úpatí severního svahu Děvína. Výsledky obnovního zásahu formou tzv. náseků si můžete prohlédnout ve třech úzkých pruzích nad modře značenou turistickou trasou od Děviček do Soutěšky. Ostatní porosty jsou ponechány víceméně bez zásahů samovolnému vývoji. Po zrušení obory na Děvíně a výrazném snížení stavu zvěře je les schopen přirozené obnovy. Objevili se jak jedinci z pařezových výmladků, hlavně lípa velkolistá, tak ze semen.

Pařezina

Lesy měly v minulosti hospodářský tvar lesa výmladkového, tzv. **pařezin**. Po smýcení stromů se pařezy nechaly obrazit novými výhonky, které se v krátkých cyklech 7–20 let ořezávaly a používaly jako palivové dříví.

Pařezina s výstavky (střední les)

Kromě pravidelně ořezávaných pařezů se v řídkých rozestupech ponechávaly tzv. **výstavky**. Na děvínských svazích jimi byly téměř výhradně duby. Měly zajistit kvalitní stavební a truhlářské dřevo a žaludy pro dobytek. Na pařezy se seřezávaly všechny druhy stromů. Tato „smíšená“ forma obhospodařování se nazývá **les střední**.

Existence cenných pálavských teplomilných doubrav a dubohabřin je spjata s historickými formami péče o les. Na Děvíně jsou jedny z nejlépe zachovaných pařezin u nás. Dlouholetou absencí tohoto obhospodařování se dříve řídké a světlé lesy zapojují a stávají se stinnými. Pomalu mizí „historická paměť“ dřívějšího hospodaření v krajině.

© Blanka Ponižilová, 2004
Text a odborná spolupráce: Josef Pivoda, Radim Hédl, Péter Szabó, Antonín Buček, Jitka Mikysková.
Ilustrace: © Pavel Dvorský a Pavla Hochmannová; fotografie, návodné ilustrace a mapa: Radim Hédl; letecký snímek a mapa NS: Jiří Kmet.
Tento projekt vznikl za přispění společnosti Moravské naftové doly, a.s., Hodonín jako partnera projektu v rámci grantového sponzoringu Energie z přírody 2004.
V roce 2014 byla v rámci projektu „Posílení návštěvnické infrastruktury v chráněných územích ve správě AOPK ČR“ provedena celková rekonstrukce naučné stezky.